

DARV VOICULESCU

**ÎNSEMĂRILE
UNUI BICICLIST DE LA
CORPUL II,
CU PRILEJUL CAMPANIEI
DIN BULGARIA
ÎN ANUL 1913**

**Ediție îngrijită și studii introductive
de Radu Mârza și Ovidiu Mureșanu**

Darv Cr. Voiculescu

**Însemnările unui
ciclist de la Corpul II,
cu prilejul campaniei
din Bulgaria
în anul 1913
(București, 1913)**

PREFAȚĂ

Cititorii vor găsi înșirate aci impresiile dobândite și peripețiile prin cari au trecut bicicliștii de la Compania corpului II armată, precum și o parte din oștirea românească în scurta campanie din Bulgaria.

Camarazii cari au un rol mai de seamă în aceste povestiri își vor găsi numele cu oarecare schimbări.

Am făcut aceste mici schimbări de nume, neștiind cu ce fel de firi de oameni am a face, căci altfel, poate, dam loc la multe paraponisiri⁴⁴.

Însemnările sunt pe zile, de la plecarea chiar din satul natal, până la înapoierea noastră în țară, iar în scrierea lor nu m-am condus decât de adevărul curat.

⁴⁴ Supărări (termen arhaic). Toate notele de subsol aparțin editorilor cărții.

SUMARUL

20–25 iunie. Starea spiritelor înainte de mobilizare.

Mobilizarea. Îmbărbătarea țăranilor. Mulțimea de la Măgurele. Repartizarea și echiparea⁴⁵.

Marți și miercuri, 25–26 iunie. Pe drum la Corpul II. Sosirea la corp. Foile de cort. Primul rănit.

Joi, vineri, sâmbătă și duminică, 27, 28, 29, [30] iunie. La Corpul II. Porecla bicicliștilor. Formarea companiei. Chefu de la „Caru cu bere”. Naționalismul fratelui Mircea.

30 iunie, duminică. Plecarea de la corp. Vânt mare. Povestirile și cupletele lui Busuioc. Cantonarea în Bălării.

1 iulie, luni. Distanța Bălării – Drăgănești. Vânătoarea de pui. Baie. Manutanța Corpului.

Marți, 2 iulie. Drăgănești – Alexandria – Furculești. Sărăcia satelor românești. Ciorba românească.

⁴⁵ Din cauza unor inconsecvențe ale autorului și a diferențelor uneori majore între informațiile din sumar și notele zilnice propriu-zise, editorii au ales să le uniformizeze, completând informațiile lipsă.

Miercuri, 3 iulie. Furculești – Slătioara. Spaima lui Busuioc.

Vederea malului bulgăresc. Trecerea Oltului. Podul de peste Dunăre.

Joi, 4 iulie. Slătioara – Ghigheski mahala. Starovăț

[Stavrăț]. Trecerea Dunărei. Rostul nostru în campanie. Ploaia torențială. Drumuri rele. Belșugul din Bulgaria. Sate românești. Spaima în cantonament. Primul popas pe vatră bulgărească.

Vineri, 5 iulie. Storovăț [Stavrăț] – Brenița. Cercetarea spre

Plevna. Moara bulgărească. Școala din Brenița. Puțină politică [cu notarul].

Sâmbătă, 6 iulie. Brenița – Ciumakovski. Ploae și noroi.

Maiorul Sturza și bicicliștii. Case și gospodării bulgărești.

Duminică, 7 iulie. Ciumakovski – Cerven-Bre[a]g –

Lukoviț. Oameni politici în campanie. Prima senzație de războiu. Convoiu de prizonieri și mun[i]ții [din] Balcani. Jalea din Lukoviț. Obiceiul lui Diță.

Luni, 3 [corect: 8] iunie [corect: iulie]. Lukoviț – Orhanlia –

Cerven-Bre[a]g. O mică ciocnire cu inamicul. Convoiu de prizonieri [turci, păzind] bulgari. [Bulgarii] de la Ferdinandovo.

Martți, 9 iulie. Cerven-Bre[a]g – Ciumakovski. Șef de post.

Invidia celorlalți [bi]cicliști. Cearta ofițerului.

Miercuri, 10 iulie. Ciumakovski. Baia în Isker.

Rechiziționarea unei vaci.

Joi, 11 iulie. [Prin Lukoviț, spre Sofia]. Panega. Prizonieri turci păzind pe prizonierii bulgari. La moară, la Panega. La arme! Masa la moară.

Vineri, 12 iulie. Panega. Armistițiu. Ploaie.

Sâmbătă și duminică, 13–14 iulie. Panega. Joc de cărți. Somnul lui Iețu. Stâna de pe munte.

Luni, 15 iulie. Panega – Peșterna. Plecarea fără veste. Compania de sanitari. Locuri sălbatice și stânci mari. Malul Vidului. În Peșterna.

Mărți, 16 iulie. Viața la Peșterna.

Miercuri, 17 iulie. Prima veste de holeră.

Joi, 18 iulie. Peșterna. Iar joc de cărți!

Vineri, 19 iulie. Peșterna. Escursiunea pe munte. Alarma.

Sâmbătă, 20 iulie [Sf. Ilie]. Praznic sau sărbătoare. Laptele lui Dascaloff. Franțuzeasca bulgărească! Sissu și Sterie bucătaru.

Duminică, 21 iulie. Amor ghebos. Statul major. Șah.

Luni, 22 iulie. La Turskizvor. Prânzul D-lui Locot. [locotenent] Badea. Gazetă românească.

Mărți, 28 [corect: 23] iulie. Peșterna. Ciorbă și caciamak bulgăresc. Stăpânirea pământului. „La armii!!”

Miercuri, 24 iulie. Peșterna. Ce făceau cicliștii [ziua]? Melcu. Lăutarii din [Regimentul] 30 Muscel.

- Joi, 25 iulie. Peșterna.** Economie politică cu Ieșu. Chestia ovreiască [evreiască] cu Leibovici. Escursie la pod.
- Vineri, 26 iulie. Peșterna.** Păcăleala cu plecarea. Consternarea Bulgarilor.
- Sâmbătă, 27 iulie. Peșterna.** Serviciu^[1] sanitar. Conferința despre holeră. Holericii din [Regimentul] 30.
- Duminică, 28 iulie. Peșterna.** Lupte franceze. Isprava santinelei. Cor improvizat.
- Luni, 29 iulie. Prin Toros.** Cu Ieșu și bărbieru Soare. Cafenele bulgărești. Politica la sate. Cheful bărbierului.
- Martți, 30 iulie. Peșterna.** Veste de plecare. Retragerea trupelor. Mirarea bulgarilor.
- Miercuri, 31 iulie. Peșterna – Toros – Dermant – Oglen.** Pe drum spre Teliș. La Oglen. Peșteri și bogății neexploatate. Poziții pitorești pe malul Vidului.
- Joi, 1 august.** Înainte spre Teliș. Holera din Răchita. Vaccinarea.
- Vineri, 2 august.** La cișmea. Corturi naturale. Ploaia.
- Sâmbătă, 3 august. Teliș.** Fără corturi. Frigul din deal.
- Duminică, 4 august. Teliș.** Mort de holeră. Hrana pe trei zile.
- Luni, 5 august. Teliș – Crușovăț – Iasen.** Bătaia bucătarului. Ordinul Regelui. Împărțirea Companiei. La Divizia III-a. Mașina de treerat.

Marți, 6 august. Plevna. Cantonarea Diviziei. Trupe[le]
române. Masa la birt.

Miercuri-joi, 7 și 8 august. Plevna. Mormintele [corect:
Monumentele] și muzeele din Plevna.

Vineri, 9 august. [Plevna –]Vinaia. Popa din Vinaia.

Sâmbătă, 10 august. Dragomiroff. Căpitanul Y. Z.! Ovăzul.
Învățători socialiști.

Duminică, 11 august. Dragomiroff. Ruga trupelor. Șeful
stației. Ordin Zimnicea. Trecerea Dunărei.

Luni, 12 august. Zimnicea – Lissa [Lisa]. [Trecerea trupelor].
Dizolvarea Companiei. Acasă!

Marți, 13 august. La Măgurele. Iar holera!

Joi, 14 august. La [Turnu]Măgurele. Darea în primire.
Încheiere.

20–25 iunie [1913]

**Starea spiritelor înainte de mobilizare. Mobilizarea.
Îmbărbătarea țăranilor. Mulțimea de la Măgurele.
Repartizarea și echiparea**

Încă de când s-a început vrajba între popoarele din Balcani din toamna anului 1912 și până la mobilizarea României, n-a fost om cât de mare sau cât de mic să nu vorbească despre războiul din Balcani, ba ceva și mai mult, n-a fost om cât de deștept sau de prost să nu-și spună și el părerea despre război și să dea soluții sau leacuri pentru țara noastră.

Ce e drept, era și firesc ca atunci când joacă ursul la vecini, să te pregătești că trebuie să joace și la tine, însă ceea ce vreau să arăt mai mult aci este vorbăria și multele discuții fără rost ce s-au petrecut la noi. Unii învinuiau guvernul de slăbiciune, alții că nu suntem pregătiți pentru război, alții că nu vrea Regele să facă război, fiind unit cu Francisc Iosif, alții că țăranul român n-are să asculte de chemarea țării fiindcă suferă de multe rele – i s-a făgăduit multe, multe și nu i s-a dat nimic. Unele ziare deschisese și plebiscite ca să se vadă adevărata opinie publică încotro înclină: pentru pace sau război? Nu e vorbă că cei mai mulți au răspuns numai așa, ca să răspundă, făcându-și astfel reclamă despre părerile lor războinice sau pacifiste. Și toate aceste frământări zilnice parcă ar fi pregătit lumea pentru război și o obișnuiau să creadă că are să intre și România în această încurcătură.

Paralel cu micile discuții și păreri ale vulgului – cârmuitorii noștri lucrau și ei mai mult sau mai puțin repede – fie extern, fie intern – pentru ridicarea prestigiului țării noastre în străinătate și, care moment ar fi mai prielnic, ca și România să ridice glasul ca să câștige ceva. Într-un timp, parte din oamenii politici ai noștri acuzau pe cei de la cârmă că a pierdut trenul cu atâtea t[ă]răgăneli; iar bătrânul Maiorescu în senat a răspuns „Trenul României n-a sosit încă”, vorbe spuse pe baza cuvintelor Regelui că glasul României va fi ascultat.

D. Petre Carp, scos din fire, și-a luat pălăria și a plecat, zicând că României îi trebuie Turtucaia – Balcik [Balcic].

Când era vorba să ni se dea Silistra, D. Filipescu spune:

„— Ni s-a dat atât pământ cât trebuie ca să îngropăm demnitatea noastră națională”.

D. Bazilescu, profesorul universitar, cerea mereu Cadrilaterul mărginit de Rusciuk [Ruse] – Varna, iar D. N. Iorga o înfrățire cu popoarele balcanice.

Bulgarii bătuse groaznic pe turci. Luase Adrianopole și, aproape de încheierea păcei, li s-a părut că sârbii iau prea mult pământ, a uitat legătura dintre ei și s-a năpustit, ațâțați fiind și de Austria, ca să-i prăpădească. Un nou război în perspectivă!... Noi măceluri și mizerii! Atunci, probabil că în baza unui mandat european sau din inițiativa sa proprie (nu știu sigur, nefiind intrat până acum în diplomație...), România decretează mobilizarea pe ziua de 23 iunie 1913 și intră în Bulgaria cu două scopuri: 1) Să silească pe bulgari la pace și 2) să-și asigure o graniță strategică în Dobrogea.

Las acum operațiile oficiale ale guvernului și ale armatei și trec la cele ce s-a petrecut în jurul meu de la mobilizare înainte.

Eram în Lissa [Lisa], comună rurală din Teleorman (20 iunie), și, dimineața pe la orele 9, stam de vorbă la primărie eu, notarul, preotul și geandarmul. Foarte liniștiți vorbeam despre starea câmpului, muncile agricole și altele când, la un moment dat, telefonul sbârnâie speriat. Telefonistul chemă numai decât notarul și îndată auzim: Ordinul prefectului no. . . . către primari, polițai, notari, geandarmi din județ: „Prin înalt decret regal no. . . . se ordonă mobilizarea întregii armate române, contigentele etc. etc.” Toți am rămas ca trăzniți și prin mintea noastră ca fulgerul trecu gândul ce vom face la treburile noastre, dar țărani etc., cari atunci erau tocmai în zorul secerei. Dar în fața datoriei nu trebuie stat mult pe gânduri și îndată ne și făcurăm planul cum să vestim lumea. Se chemă vătășii primăriei și îndată unul începu să tragă clopotul tare și apăsător, altul bătea o tobă, iar altul suna dintr-o goarnă. Vedeai câte o femeie, câte-o babă și copil eșind speriați pe la colțuri și întrebând întâi: cine a murit?, apoi ce s-a întâmplat? și când auzeau că se face război începeau să țipe și să se bocească.

Veneau de la câmp, care cum auzea și se strângea la primărie. De la 10 dimineața și până la 4 seara, cât a bătut clopotele, tot satul era în picioare, iar prin curți și case nu auzeai decât bocete și țipete de femei, jelind cam astfel: „Aoleo!, aoleo! Ce să mai ne facem noi fără tine?! Cum o să mai muncim noi singure?” etc. Care mai de care țipa mai tare. Un bătrân venea cu carul de la câmp. Îl întrebai:

— Ce ziceai când ai auzit clopotul? . . .

— De! taică! Eu dejugasem boii de nimez (prânz) și mă odihneam într-o rână, când auz clopotul. Întâi zisei: Cine-o mai fi murit săracu?! D-zeu să-l ierte. Mai auz o dată tare și des. Mă ridic în sus, ciulesc urechea și zic: e, hi. . . !! taică, nu trage clopotul a mort, asta e de rezbel! Îmi făcui o cruce și nici nu știu când am

înjugat boii și-am venit în sat să vedem, băiatul meu ce face? Pe el l-o lua?

Ne-am făcut fiecare socotelile în grabă după cum am putut și, pe când eram strânși la primărie – toți cei ce plecam la război – văzând jalea ce coprinsese mai ales femeile – băeții își luaseră curajul, mă hotărâsc să le ridic moralul puțin și le ținui o mică cuvântare cam așa:

— Băeți!, țara noastră care ne hrănește și în care trăim ne cheamă azi la o mare datorie. Multe necazuri o-ți fi-ndurat, multe datorii și biruri ați mai dat, astăzi însă țara ne cere mai mare bir – birul de sânge pe cari fiecare din noi trebuie să-l dăm cu drag. Căci cum s-ar chema omul, care în timpuri ca astea ar da bir cu fugiții și nu s-ar duce cu inima voioasă la datorie! Bulgarii, vecinii noștri, îi știți că sunt cam încăpățânați și ei văzând c-a bătut pe turci, n-a mai vrut să ție socoteala de tovarășii lui sârbi și greci, cu cari s-au ajutat, și acum a deschis rezel peste ei să-i măcelărească ca să le ia și pământul lor. Și-a luat nasu la purtare! Stăpânirea noastră în frunte cu Măria Sa Regele ce-a zis? Bulgarii ăștia dacă-și mărește țara prea mult o să le vie poftă să sară și-n spre noi și te pomenești că ne răzbește, căci ei o să fie mai mulți decât noi. Așa că e bine să-i dăm la cap de când e mic și-ncurcat și să-i mai tăem din unghișoară, luându-i și ceva pământ. Și așa, măi băieți, suntem acum noi chemați s-o pornim spre ei să-i învățăm minte. O să trecem Dunărea pe unde au mai trecut ai noștri odată, la 1877, când ne-a scăpat de turci. . .

— Și ei ce-a câștigat, Domnule? mă întrebă un sătean, [care] umblă de colo până colo cu decorațiile-n piept! Degeaba le mai zice *veterinari* [veterani]! Nu se uită nimeni la ei. Bulgarii trăesc mai bine decât noi, domnule. La ei nu e ciocoi. Nu vezi?, pe noi

ne-a sărăcit ciocoi! Unde ne mai ducem noi? și ce să păzim?, pământul altuia? Toate moșiile, pe mâna grecilor și jidanilor și noi murim de foame!

De câte ori vorbesc, îmi face rău întreruperile. La această întrerupere mă așteptam, căci am întâmpinat-o de multe ori. Cum stai de vorbă cu țăranul nostru auzi veșnic acelaș cântec: „n-avem pământ, vrem pământ, ne omoară ciocoi, ne înșeală etc.”

Foarte liniștit, răspund și continui:

— Neică Marine – așa-l chema pe cel ce mă întrerupse –, ce-mi mai spui tu mie că trăiești rău cu ciocoi, par-că eu nu știu?! Nu trăiesc eu cu voi și văd, am ochi, nu sunt orb. Cât că, acum în timpul de față... nu putem să spunem nimic și nici să fim triști. Are grije stăpânirea de noi. Credeți voi că boerii noștri n-a văzut că fac rău de nu vă dă ce vă trebuie? Ei au văzut pe părinții voștri la [18]77 cum s-a luptat ca niște lei, v-a văzut pe voi în 1907, în revoltă, când ați tras din ordinul comandantului cu pușca în părinții voștri ca să-i potoliți și vă vede acum pe voi plecând voioși pe câmpul de luptă. Au să facă ei dreptate negreșit după război, căci trebuie să știți că războiul e ca o ploaie care cade pe un câmp bătut de secetă și plin de praf. După ploaie vine un fel de reveneală, de răcoare. Toate ierbușoarele cresc și se îndreptează. Așa și cu războiul, după el nu se poate să nu se schimbe socotelile.

— Să te auză D-zeu! așa să fie, zise poporul și-și făcea la cruci cu nădejde.

— Și acum, băeți, să isprăvesc. Poate că unii din noi nu ne-om mai vedea niciodată. Rog pe D-zeu să ne ție cu bine și sănătate și să ne întărească ca să ducem cu izbândă tricolorul României acolo unde va vrea Regele nostru Carol I. Spuneți nevestelor și mamelor voastre să nu mai vă jeluiască ca pe morți, căci slavă

Domnului, n-am murit nici unul până acum. Spuneți-le că în lipsa voastră are grije de ele și copiii voștri statul și cei ce rămân. Primaru, notaru și cei mai bătrâni o să le ajute cu ce le trebuie. Spuneți mamelor voastre să fie mândre că au feciori cari pleacă azi la datorie. Înainte vreme femeile își duceau copiii la război cântând. Mama lui Ștefan cel Mare, când a venit el bătut de turci și cerea să-l primească în casă, n-a vrut să-i descue porțile. L-a luat la goană și i-a spus: „Du-te la oștire, pentru țară mori, și-ți va fi mormântul încoronat cu flori”. Ștefan a plecat. A bătut pe turci și a venit sănătos acasă dacă a avut zile. Așa și noi. Femeile să nu mai vă plângă. Mai bine luați-vă rămas bun de la ele și să mergem cât mai iute la datorie. Iar eu isprăvesc zicându-vă: Cu zile mergeți, dragii mei, și să veniți cu zile. Ura! Ura! Trăiască România! Trăiască neamul românesc!

Toți strigară: „Ura! Ura!” Ne luarăm ziua bună de la cei ce rămâneau acasă și plecarăm spre T[urnu] Măgurele.

Acolo ne-am despărțit, ducându-ne fiecare pe la corpurile noastre.

La T[urnu] Măgurele. Valuri, valuri de săteni amestecați cu fel de fel de negustori se îndreptau unii la gară, alții spre Regimentul 20, alții la Batalionul de rezervă. Nu mai cunoșteai pe cei din satul tău, se pierduse în mulțime. Unde era vreunul citind câte o gazetă, se grămădeau la iuțea lă sute, sute, și întrebau care mai de care: „Ce se mai aude? Cine se mai bate? Noi când plecăm?”

Unii citeau cu glas tare câte o luptă în care bulgarii erau bătuți de sârbi. Toți îi auzeai: „Bine le-a făcut” și le trăgea câte-o înjurătură strașnică. Am umblat luat de curent, de colo până colo, fără nici un rost. Mă întâlneam cu prieteni pe care nu-i văzusem de ani de zile.

Toți dispuși și veseli. Nu mai era tristețea de la sate. Către seară auzeau manifestații, muzici și urale. Toți strigau: „Ura! Ura!” Cei mai mulți strigau fără să știe de ce. Parcă erau electrizați, magnetizați. De la feciorul de boer până la țăranul fără nădragi și cu traista cu merinde pe două zile la spate, era același entuziasm și ceva așa... pe care eu nu pot a-l descrie (rămâne aceasta în seama celor ce se ocupă cu psihologia mulțimei să ne lămurească). Toate hanurile pline.

Toți beau grupuri, grupuri. Unii cântau, alți flueau și făceau cu toții o larmă de nedescris. Din când în când vedeai câte un furgon militar plin cu muniții, arme, răniți etc. Pentru un moment parcă-ți da un fior prin inimă.

Toți începeau să strige: „Ura!” și furgonul dispărea în strigătele sălbatice ale rezerviștilor.

Toată ziua de sâmbătă și duminică le-am petrecut astfel. M-am dus pe la regiment să văd unde sunt dat și aflai că sunt la Compania de cicliști a Corpului II de armată. Aci am văzut cum se repartizau rezerviști. O zăpăceală mare! Umblau oameni de la o companie la alta până își găseau locul. După ofițeri se țineau: când judecători, când advocați, când învățători, când „nighistori”, băieți mai spălați (expresie ostășască. Așa se spune la băieți mai de familie și bine crescuți). Se țineau zic după ofițeri ca să ocupe slujbe mai ușoare, unii la infirmerie, unii bicicliști, alții bucătari, să nu vă prindă mirarea când voi spune că am văzut un avocat bucătar, unii șefi de chesoane – alți la partea sedentară, într-un cuvânt fel de fel de învățeli. Acum văzui și eu că în fața pericolului de moarte, s-a dus dracului și patriotism și tot. Fiecare umbla cum să facă, cum să dregă, să-și păzească pielea mai bine.

Numai pe țărani îi vedeai pe fiecare la companiile unde erau repartizați, primindu-și muniția cu un fel de teamă și cu respect și așteptând cu resemnare viitorul. „Ce ți-e scris, în frunte ți-e pus, domnule profes[or]”, mai auzai pe câte unu. „Ce să mai umbli de colo până colo!?” „Dac-o fi să mor, apoi și pe jos și-n căruță, tot dă moartea peste mine. Dacă oi avea zile scap”. „Așa e neică, să dea D-zeu să scăpăm teferi!” „Să dea D-zeu!” și își mai făceau din când în când câte o cruce mare, cu convingere. Mă depărtai și gândeam: Și fataliștii sunt buni la ceva. În timpurile de față, ei privesc viitorul cu indiferență.

Și cu toate astea tot nu-mi venea să stau liniștit și pe care ofițer cunoșteam îl întrebam:

— La bicicliștii Corpului o fi bine? Ce-o să facem noi acolo cu Compania? Unii îmi răspundeau: „E ușor, o să faceți serviciu de ștafete și corespondență”. Mă mai înveseam când auzeam așa. Alții: „Ați dat de dracu la Corp: Voi intrați întâiu în foc, cu cavaleria”. Cum auzeam așa, o sfecleam. Le spuneam și la ceilalți camarazi. Începeau și ei să se întristeze, dar trecea puțin și iar ne înveseam zicând: „Lasă mâi băieți că ce ți-e scris în frunte ți-e pus!” Și iar o luăm prin oraș, căci n-aveam ce face. Nu mi se dase muniție în primire. Mă întâlnesc cu un prieten Iendea Vasile, cam trist. Îmi spuse că a lăsat acasă afacerile încurcate, nevastă tânără etc. Apoi, după ce mai stete cu mine de vorbă, îl auz:

— Măi frate Voicule, uite ce? Eu m-ași repezi p-acasă cu trenu. Tu, dacă simți când ne pornește, îmi spui la telefon și eu viu.

— Fugi d-acolo, mă, ești nebun. Abia plecași, îți luași ziua bună, tot, și acum ce mai cauți?

El nu și nu, că se duce. Lasă bicicleta la mine acasă și plecă. Și plecat a fost.

Luni și marți până la 11 ziua am stat fără niciun rost. Regimentul 20, ca fiecare din regimentele Corpului, trebuia să trimită la București câte 38 bicicliști. La Compania de depozit am mai avut multe discuții cu sublocot[enentul] Arhip relativ la modul de echipare. Unii susțineau că să ne îmbrace la fel cu trupa. Eu aveam un regulament în care arăta echipamentul cicliștilor. În timpul discuției noastre, vine d-l colonel și dă un ordin cam drastic: „Până la ora 12 să fie toți cicliștii echipați la fel ca soldații de front, sub supravegherea ofițerului Bădănoi. La 12 viu să-i văd”.

Am făcut vre-o trei manevre și două concentrări ca biciclist și am observat o mare zăpăceală cu această specie de soldați-bicicliști. Nu sunt lămuriți bine se vede nici comandanții. Ce rost au cicliștii? Cum trebuesc echipați? etc. Întotdeauna am observat că nu se interesa nimeni de bicicliști, până în ajun de plecare a regimentului. Ba odată era să plece regimentul fără ei. Vine atunci în inspecția regimentului colonelul și când vine întâi în fruntea regimentului rămâne tablou. „Cicliștii unde sunt? Ce-i cu cicliștii? Ofițer de zi! Sună comandanții de companii să dea câte doi oameni ca cicliști. Ofițer cu îmbrăcămintea! Într-un sfert de oră să fie echipați!” Și să fi văzut zor și încurcătură!

Lucru acesta l-am constatat și acum. Într-o oră echiparea completă, după ce am stat trei zile neîntrebați de nimeni!! Se vede că cicliștii în armata română sunt un fel de formă de care nu se poate lipsi regimentele!

Și dacă ar fi așa – ca o cantitate neglijabilă – de ce nu sunt desființați?! Sau poate că unde umblă mult cu bicicleta de acolo până colo nu și-au fixat bine locul și rolul lor în armată? Dar în sfârșit – să trec peste aceste mici amănunte, care poate nu

interesează decât pe cei ce au înființat cicliști în armată, și să merg mai departe cu șirul povestirii mele.

Se dă ordin de echipare într-un cias! Și iar să vezi iuțea!! N-aveai timp să mai alegi îmbrăcămintea ce ți se da. Primeai de la magazie pe rând: capelă, la unii mare, la alții mică, pantaloni scurți, bluză largă, bocanci schimbați, cartușiere rupte etc.

Cu toate protestările noastre, n-am câștigat nimic după regulamentul nostru, decât că în loc de 180 cartușe, cât la soldații de front, ni se dote câte 120.

La 12 vine colonelul și, după ce ne trase o privire generală, ne dote voie să plecăm prin oraș. Noi văzusem că cu bocanci nu merge pe bicicletă. Eu îmi cam pierdusem acum îndrăzneala față de superiori, fiindcă eram îmbrăcat militărește, totuși, îndemnat și de ceilalți camarazi, ies din front și, pe când colonelul se întorcea spre cazarmă, strig:

— Trăiți d-le Colonel!

— Ce vrei?

— Domnule Colonel. Noi suntem bicicliștii Corpului și ne este peste putință să aducem servicii Corpului cu acești bocanci (îi ridic în sus), nici pe pedală nu încap! Vă rugăm să dați poruncă să ni se dea ghete, cum spune în regulament.

— Băete!, te văd mai desghețat, dar n-am ce-ți face. Așa e ordinul. Eu trebuie să vă echipez și să vă trimit la București; iar acolo faceți ce vreți. Aruncați bocancii, luați-vă ghete, treaba voastră.

Am rămas lămuriți buștean. Cu bocanci mari, capela pe urechi, bluză de doi inși (largă), eșim prin oraș să ne mai plimbăm. Tot în acest timp așteptam și pe Iendea – cel cu nevasta. Îi spuseseam la telefon de dimineață. Timpul însă trecea și Iendea nu mai venea. Trebuia acum să facă adresă către Corp. Îi spun ofițerului pățania

lui Iendea, că a lăsat bicicleta la mine, că l-am anunțat și că trebuie să vie să-l treacă și pe el pe tablou pentru Corp. Ofițerul neînduplecat îmi zise:

— Fugi, Domnule, ce ești copil, eu trebuie să vă pornesc la orele 5 diseară și d-ta îmi spui de ăla! Ei, al dracului, s-a dus la nevastă și noi să-l așteptăm pe aici. Nu se poate! Să punem altul în locul lui.

Îi ia bicicleta de la mine, o dă la altul și pornim la gară. Aici, bietul Iendea venia și el cu un tren și, cum ne vede, ca un disperat începe să se roage să-l ierte c-a greșit și să-l treacă și pe el pe tablou. Ne-am mai rugat și noi de ofițer și nu s-a putut. A rămas Iendea de noi. Auz că a prostit-o la partea sedentară, unde desigur că a șters-o de multe ori acasă la nevastă, iar bicicleta lui a făcut servicii cu altul la Corpul II!

Marti și miercuri, 25 și 26 iunie

Pe drum la Corpul II. Sosirea la Corp.

Foile de corturi. Primul rănit

Pornim la București în două vagoane de marfă descoperite, atașate la un tren cu vreo 70 vagoane pline cu rezerviști. Când trenul se puse în mișcare pe la 10 seara, urale nesfârșite. Toți urlau ca niște nebuni, iar din alte vagoane se auzea gorniști cântând cu foc „Înaintarea: Ta, ta, ta, ti, ta, ta, ta, tiiii...”

Primele emoții iar de militarie. Sub comanda plutonierului Marinaș Pascu, stam înghesuiți unul într-altul ca să ne încălzim. N-am dormit toată noaptea. Fiecare spunea câte o drăcie. Unii

cântam, alții mâncam și cu toți[i] la un loc pe la stații, unde se crucișau trenurile, strigam: „Ura!” și dintr-o parte și din alta. Toți eram veseli, numai unul era trist. Zicea că n-a băgat de seamă când a luat cruciulița, căci are numărul 13 la sfârșit și dacă adunai cifrele făcea tot 13 (3613). Se temea de 13. Spunea că el presimte că n-o să-i meargă bine. Îl mai încurajaram noi – el însă o ținea pe a lui – până când, văzând că n-are ce să-i mai facă, a aruncat-o... Superstițios! Te pomenești că se sugestiona singur și murea de frica lui 13!

La Pitești ni s-a făcut ziuă. În gară aceiaș larmă, balamuc ca și în celelalte gări. Lume, bagaje, muniții de tot felul, strigăte, răgnete, gorniști cântând etc. Pornim spre București.

Pe drum, la fiecare stație, trenuri militare cu regimente echipate, trecea înapoi spre Dunăre. Trenuri cu provizii nenumărate. Toate podurile și podețele erau păzite de milițieni. Într-o gară, crezând că trenul stă mai mult, ne repezim vreo câțiva la o cârciumioară să mâncăm ceva.

Militari berechet! Cu chiu, cu vai, abia căpătăm câte o porție de chiftele marinate, însă se vede că am fost blestemați, căci nici n-apucăm să ducem vreo doi-trei dumicați la gură și auzim „Pleacă trenul! Pleacă trenul!”. Toți fugeam cari cum puteau mai repede.

Uni[i] plătesc, alți[i] nu. Noi nu ne-nduram nici de chiftele, că erau gustoase, dar nici de tren, să nu-l pierdem. Nu stăturăm mult pe gânduri. Înfașcaram cu mâinele cheftelele și pe ușă de rupeam pământul, la vagon. Dar aci alt blestem. Trenul se pusesese în mișcare și noi n-aveam cu ce să ne apucăm de vagoane. Le-am aruncat – chiftelele – și ne-am urcat care pe unde am nimerit, cu gândul la gustoasele cheftele, pe care n-am avut parte să le băgăm în stomacul nostru care, în momentul de față, era

înzestrat cu calități foarte, foarte războinice. Din Gara de Nord plecăm în coloană la Corpul II, unde mai găsim veniți și instalați în corturi în curtea Corpului pe cicliștii de la [Regimentul] 5 Vlașca. Cum i-am văzut, am și băgat de seamă că nu suntem echipați complet, n-aveam foi de corturi! „Dă-le dracului, ce să le mai purtăm și pe ele”, zicea unii. Dar abia ne prezentarăm la Corp și începu o furtună mare – seara pe la orele 6, geamurile de sus ale Corpului se spărseseră și căzură pe noi. Unuia i-a tăiat spina, altuia falca, abia, abia ne-am găsit un adăpost sub clădirea Corpului II, în niște subterane întunecoase de piatră, parcă erau catacombele Romei. Desfăcui pansamentul și legai pe bietul Mihail la falcă, de unde îi curgea sângele, și începurăm să facem glume pe seama răniților.

— Voi sunteți primii răniți în Războiul Balcanic. Onoare vouă! zisei eu și începurăm să râdem cu toții.

De la o ferestrică mică priveam la ploaia torențială de afară și începurăm să ne îngrijim de foi de corturi. Plutonierul Marinaș, ca ostaș de meserie, ne zise:

— Ce-o să facem fără foi în Bulgaria? Credeți că e ca la hotel? Uite ăia de la 5 Vlașca stau acum în corturi și habar n-au!

Făcurăm planul ca să trimitem după foi pe doi din noi la Turnu, dar planul fiind greu de pus în aplicare, îl lăsarăm. După ploaie eșirăm afară și ce ne văzură ochi?!?! Camarazii noștri de la 5 Vlașca tremurau de frig pe la strășinile unui grajd. Îi luase apa pe dedesupt cu corturi cu tot. Căci ce se întâmplase? Făcuseră corturile și nu făcuse și șanțuri de scurgere pe margine, așa că îi luase apa. Când îi văzurăm așa, parcă mai însuflețirăm.

— O să mergem și noi fără foi, zise unul din noi. Uite ăștia cu foi și tot i-a plouat.

Însă Vlășcenii mai stau puțin, se mai uscară și își clădiră alte corturi în regulă, cu șanțuri, cu paie pe jos. Noi raportarăm d-lui sublocotenent Cucu, cu cari ne-am întâlnit întâi la Corp, că n-avem foi, acesta raportă mai departe, a rămas vorba să ne dea, însă noi tot fără foi am plecat în Bulgaria.

Arăt aci acest lucru deoarece o să vedeți mai departe ce rol a jucat corturile în Bulgaria și cum am dus-o noi fără ele.

Joi, vineri, sâmbătă și duminică, 27, 28, 29, [30] iunie

La corpul II. Porecla bicicliștilor.

Formarea companiei. Chefu de la „Caru cu bere”.

Naționalismul fratelui Mircea

În aceste zile s-a încheiat compania noastră. Veneau rând pe rând bicicliști de la toate regimentele corpului: 28 Pitești, 4 Argeș, 22 Dâmbovița, 6 Mihai Viteazu, 21 Ilfov, 30 Mușcel [Muscel], 20 Teleorman și 5 Vlașca. Fel de fel de tipuri, fel de fel de mutre cu care trebuia să ne mâncăm amarul și să apărăm patria împreună.

Începurăm să ne poreclim între noi: 30 Mușcel: gușați din 30, 22 ș-un chil de gaz, 6 cărămidă, 21 fără spate, 5 Fleașca, 20 Tiliorman – hoți de tae gâtu epi [iepei] să-i fure clopotul etc.⁴⁶ Ne porecleam reciproc. Apoi încet, încet se făcu apropierea între noi.

„Tu de unde ești? Ce meserie ai?” Aceste întrebări se purtau din gură în gură. Negreșit că fiecare căuta să fie mai al dracului decât celalt. În general observai că la bicicliști venise tot „băeți mai spălați”, negustori, avocați, arendași, proprietari, meseriași,

⁴⁶ Neclar în original.

învățători, iar în Regimentul 6 și 21 București cei mai mulți erau jidani. Venise și ei „s-o prostească” și nu știa ce-i aștepta săracii!!

La noi în Teleorman erau băieți învățați și cu binele și cu răul, afară de avocatul Iețu, arendașul Mihail și Sissu, cari erau învățați numai cu berechetul, iar nu și cu seceta. În total, la companie ne strânsesem vreo 280 cicliști (nu trimesese toate regimentele complet. 28 Argeș îi trimesese fără biciclete, spunea că a crezut că le dă Corpul biciclete).

Erau în ajun de plecare și încă nu eram bine lămuriți ce slujbă avem să facem pe câmpul de luptă.

Aveam cu noi patru ofițeri sublocotenenți: Ipopescu, Cucu, Gagiu și Dănculescu. Ipopescu făcea și pe comandantul de companie. I se dete registre, livret de ordinar, furier, trei căruțe pentru purtat proviziile, cazane, bucătar, în sfârșit tot ce-i trebuie unei trupe. Noi eram mereu dispuși, mai ales că aveam parale, cu cari la iuțeală ne satisfăceam orice plăcere. Pe măsură ce noi ne închegam compania, și corpul se gătea mereu de plecare. În curte fel de fel de automobile, cicliști, motocicliști, cavalerie, chesoane, detașări din fiecare fel de armă a Corpului II, așa că seara sâmbătă avurăm inspecția d-lui general. Semn distinctiv al ciclistului o mică bandă tricoloră la capelă. Auzirăm că a doua zi duminică 30 iunie plecarea odată cu corpul, *în direcție necunoscută*. Bucuria noastră era mare. Mai ales că plecăm cu Corpul. De aci deduceam așa: Dacă plecăm cu Corpul ca bicicliști, o să facem serviciu cu Corpul, gardă, ștafete, în sfârșit o să fie ușor. La lupte nu ne gândeam deloc, le ocoleam parcă nici n-am fi vrut să auzim de așa ceva. Căci gândeam noi: „Cum o să lupte bicicliștii? Imposibil. Poate mici patrulă, dar lupte nu pot ei să facă”.

În fine, hrănindu-ne cu iluzii de felul acesta, ne îndreptarăm instinctiv, în grup, cicliștii lui 20, spre „Caru cu bere”, unde întinserăm un bairam demn de un ostaș care se respectă. Bere, „saladă de boef”, cornuri, unt cu ridichi, mergeau alandala. Entuziasm de altfel nu era numai la mesele noastre, ci în toată berăria, la toată lumea. Începurăm cu toasturile, cam încurcate, dar mergeau.

La mărirea entuziasmului nostru a contribuit și unul din frați, Mircea care, văzându-ne așa de dispuși, se amestecă și el în petrecerea noastră și, la un mic toast pe care ni-l ținu, ne arătă o hartă a României, așa cum o vrea orice român. Avea forma unui cerc. Transilvania, Bucovina, Crișana, Temișana, Maramureș, Dobrogea, Cadrilater și cetățile de pe malul Dunării nu se mai cunoșteau. Cu toate erau o *Românie mare*. El termină zicând:

— Așa să ne vedem țara.

Un „ura” formidabil eși din piepturile noastre, în care acum începuse să lucreze, pe lângă naționalismul de mai nainte, și ceva „danf” din mult gustata bere a fraților Mircea. Și răspunsei că cu toți o să ne căznim să realizăm și acest mare ideal al românilor.

Ne luarăm rămas bun de la fratele Mircea și am plecat în catacombele Corpului II, de unde a doua zi la ora poruncită eram în marș în *direcție necunoscută*.

30 iunie, duminică

Plecarea de la Corp. Vânt mare. Povestirile și cupletele lui Busuioc. Cantonarea în Bălării

Se formează Compania pe patru secții. Secția I din Reg[imentele] 4 și 28, comandată de sublocotenentul Gagiu. Secția II din Reg[imentele] 22 și 30, comandată de sublocotenentul Cucu. Secția III din [Regimentele] 20 și 5 Vlașca, comandată de un plutonier și secția IV din [Regimentele] 21 și 6 Mih[ai] Viteazu, comandată de sublocotenentul Dănculescu.

La fiecare cotitură de stradă voiam să aflăm direcția marșului. Printre noi circula fel de fel de zvonuri, ba că mergem la Oltenița, ba la Giurgiu, ba la T[urnu] Măgurele. În sfârșit la Cotroceni vedem că luăm direcția Alexandria. Noi, teleormănenii, tresăream de bucurie că o să trecem în curând iar prin locuri cunoscute nouă, pe la casele noastre. Era un vânt din față teribil și pentru bicicliști vântul face tot una cu cea mai mare pedeapsă. Abia pedalam. Șoseaua era bună, dar mergeam greu. Auzai câte unul: „De la început ne merge rău”. Mai oprind, mai vorbind, mai cântând, ajungem la o vâlcea, unde se dete un mic repaos. Aci fac de aproape cunoștință cu sublocotenentul Cucu, lângă cari am mers nedespărțit toată Compania, în acelaș loc în fruntea secției. Tot acum își făcu apariția și Busuioc, un fel de artist fără noroc, fost șofeur, iar acum în urmă alunar în Turnu [Măgurele]. De altfel băiat muncitor, căruia nu era rușine de orice fel de muncă.

Acest Busuioc, plin de glume și povești, a început să ne distreze pe drum cu povestirile, aventurile și cupletele lui. Ofițerii, când se plictisea, îi auzai: „Să vie cupletistul”. Busuioc era gata la comandă și începea:

*S-a încălzit natura
Și Mița dă cu gura
S-o duc pe la Govora
Ca colo e Gomora*

sau

*Ce vremuri desperate
Nu-i chip ca să trăiești
Numai rochii-mpiedicate
Pe unde te-învârtești
etc.*

Busuioc avusese un trecut foarte zbuciumat. În tinerețea lui a hoinărit prin țări străine, învățase franțuzește, italienește, nemțește, bulgărește etc. Și pe unde fusese, făcuse câte una gogonată de tot. Făceam mult haz de modul cum „a tras chiulu” la o damă din înalta societate din Roma, el dându-se drept conte.

Cum odată îl „tăia la ramazan” [îi era foame] și era să se bată cu popa de la capela românească din Paris, cu cei de la legația română, făcându-i „mari șarlatani”. Și astfel, mai cu povestirile lui Busuioc, mai cu cântece, cu tot vântul din față, ajungem la 30 iunie în satul Bălării. Eu cu Iețu avocatul, cu Mihail, Sissu și Busuioc, osteniți morți, ca după prima zi de marș. Cum am ajuns în cantonament ne-am și desbrăcat, ne-am spălat și... la culcare.

De altfel, programul activității noastre acum înainte devine foarte sumar: sculat, plecat la marș, mâncat, somn, iar marș, iar mâncare, somn și așa d-a capo.

1 iulie, luni

Distanța Bălării – Drăgănești. Vânătoarea de pui. Ba[i]e – Manutanța Corpului

Am făcut distanța Bălării – Drăgănești. Un drum splendid. Pe cât era de rău în ajun, pe atât e acum de frumos. Cum ajungem în Drăgănești, ne găsim cantonamentul pe la 11 ziua și începem să ne facem rost de mâncare. (Căruțele erau în marș și nu se gătise nimic.)

Plec cu Busuioc și Sissu după pui prin sat. Imposibil să găsim. Deși puii era pe ici, colo câte unu, însă femeile nu voia să-i vândă. Spunea că sunt de prăsilă. Apoi [pentru că] femeile [erau] triste că le-a plecat „oamenii” d-acasă, nu puturăm să facem nimic. Atunci am început o strașnică vânătoare de pui, mai presus potolirea foamei decât morala. La iuțea prinserăm vreo trei pui și ne și făcurăm bucătari.

Am lăsat pe unul din noi la bucătărie, iar eu cu sublocotenentul Gagiș și I. [sublocotenentul] Cucu am plecat la marginea satului spre Nord, unde era un lac mare și făcurăm o baie bună și răcoritoare. La înapoiere, sublocotenentul Cucu era cam trist. Târguise multe lucruri de ale mâncării, salam, șvaițer, dulceață, brânză, pâine, sardele, chiocoladă etc. Voicu, ordonanța, însă nu le-a așezat bine în căruță și pe drum s-a spart borcanul și s-a făcut din toate târguelile un fel de talmeș-balmeș, dulceața, brânza etc. amestecate la un loc[otenenț]. Voicu îmi spuse:

— Uite ce-am pățit. Mi-era că o să mă bată d-l sublocotenent. Dar el nu mi-a făcut nimic. Ce om bun este! și ce rușine mi-e de el c-am greșit!! Mai bine mă bătea decât ca acum. Eu văd bine c-am greșit, dar ce-o să fac?!

Am făcut nițel haz de această întâmplare. Pe seară plecăm, ai noștri în gară la Drăgănești. Aci dăm peste cuptoarele Corpului, făcând pâine. Cuptoare noi și cari acum cocea pentru prima oară pâine. Cuptoare mari și elegante, se zice însă că n-a fost destule pentru ca să îdestuleze armata.

Întâlnindu-ne aci cu un ofițer de la Manutanță – prieten cu Iețu – am luat câte-o pâine caldă, pe cari le-am mâncat din mână ca pe prăjituri.

Marți, 2 iulie

Drăgănești – Alexandria – Furculești. Sărăcia satelor românești. Ciorba românească

Pe drum lăsam mereu trupe în urmă – artilerie, infanterie, trenuri regimentare etc. Pe la orele 10 din zi am fost în Alexandria. Am luat masa aci la un birt, al cărui patron își blestema ciasul când s-a făcut birtaș, îl speriasse aglomerația și răgnetele militarilor flămânzi, iar pe la 5 seara am cantonat în Furculești-Moșteni, sat cunoscut mie, fiind de aci până la mine vreo 10 kilometri.

Pe drum, eu foarte radios invit la învățător pe ofițerul nostru, să luăm câte o dulceață și să ne mai răcorim cu câte un pahar cu apă rece. Bietul învățător!, când m-a văzut, i-a părut bine, însă când i-am cerut dulceață, nu avea nici zahăr și nici apă. Îl devastase de tot ce avea de-ale mâncării oștirea care trecuse pe acolo. Mi-a spus că de trei zile trece la vale spre Dunăre mereu oaste. Nu mai avea nimic. De altfel, acest lucru l-am constatat în întreg satul Furculești și toate satele pe unde au trecut trupe. Era destul

o zi de trecere a trupelor, pentru ca în acele sate să nu mai rămână nimic. Aceasta din pricina relei stări materiale în care se găsesc sătenii noștri. Norocul nostru a fost că compania noastră a fost cantonată în Moșteni, un cătun alături de șosea și unde nu mai fusese trupe. Aci întâmplător cad în cuartir tocmai la un om ce fusese slugă la noi și cari acum m-a îngrijit cu o deosebită atenție. Mă rog!, ca pe fostul lui stăpân. Într-un marș, trebuie să știți, cei ce n-ați făcut militărie, că a găsi un cantonament cu tot ce-ți trebuie este evenimentul cel mai fericit din viața ta. Ne curățirăm de praf. Seara ne gătește nevasta lui Petcu o ciorbă românească, cu niște pui fripiți și turtă caldă, pe care le mâncarăm „ca la mama acasă!”

Miercuri, 3 iulie

**Furculești – Sălișteoara [corect Siliștioara].
Spaima lui Busuioc. Vederea malului bulgăresc.
Trecerea Oltului. Podul de peste Dunăre**

Pornim spre Turnu Măgurele, patria noastră, cel din [Regimentul] 20 Teleorman. Busuioc foarte fricos din când în când întreba pe ofițer:

— Noi o să intrăm în foc?

Apoi:

— Eu o dau dracului de bicicletă. Ce? Să mor în Bulgaria?

Ofițerul îi răspundea câteodată plictisit că nici el nu știe până acum ce rost o să avem în campanie.

— Ei, d-le sublocotenent! spune Busuioc. Nu sunt deloc dispus să mor pentru patrie!

— Ei ași! parcă trebuie să fii dispus ca să mori pentru patrie, adăogai eu. Trebuie să-ți jerfești viața pentru patrie întotdeauna, dragă Busuioc!

— O dau dracului de patrie! Ca ce să mor eu pentru ea? Parcă am eu ceva? N-am nimic! Un coș cu alune și nici pe alea nu mă lasă să le vând în toate berăriile! N-am nimic de apărut! Alunele mele le vând eu și în România și în Turcia și în toate părțile, numai sănătos să fiu eu și să-mi trăiască nevasta! Să păzească patria ăi de are moșii, case și avere, dar eu? care n-am nimic, de ce să mor eu pentru ea?! Și așa o ținea mereu cu părerile lui despre patrie.

Ofițerul râdea pe sub mustață, iar eu ne maiputând răbda rătăcirea lui Busuioc, cari până la un loc avea dreptate, îl opresc brusc din vorbă și-i spusei:

— Filozofiile astea trebuia făcute de tine cu mult înainte de război și acum să te fi dus dracului în altă țară, dacă ți-e frică de moarte. Acum e prea târziu. Mai bine întărește-te, fă-ți curaj și mergi înainte căci, cu toate că tu arăți ură țării unde tu ai văzut întâi lumina, dar ia să-mi spui cine te-a adus pe tine din Franța, când făceai pe artistul pe acolo?

— Dorul de țară, răspunse Busuioc.

— Ei vezi, dorul de țară e mare și sfânt. Cât de rău să trăiești în țara ta, o iubești fără să vrei. Acum mai mult ca niciodată ai să vezi cât adevăr cuprinde vorbele: „Fie pâinea cât de rea, tot mai bine în țara mea”, sau „Căsuța mea din sat îmi pare palat”. Tăcu dus pe gânduri Busuioc, iar noi mergeam mereu înainte.

Ne apropiam de T[urnu] Măgurele. Parcă ne venea miros de Dunăre! Cei mai mulți dintre noi n-o văzuse, de aceia mă pregăteam să le fac o surpriză plăcută, sus în deal la Turnu, de unde se vede întreaga panoramă a orașului, Dunărea și malul bulgăresc.

Când ne-am apropiat și nu mai era decât vreo 100 metri până în vârful dealului, le-am strigat în urmă:

— Băeți, să vedeți acum Dunărea și cu Bulgaria.

Citeai pe fețele lor curiozitatea. Care mai de care zorea s-o ia înainte, până ajungea sus în deal, de unde se deschide acea frumoasă priveliște. În zare, Balcanii, mai la vale malul bulgăresc al Dunărei, lucios de piatra pe lângă care Dunărea ca o oglindă își duce apele la vale, iar dincolo T[urnu] Măgurele cu bisericile și clădirile lui, apoi o pajiște verde tăiată de linia trenului și șoseaua pe cari veneam noi. La apus un șarpe de argint: Oltul. Era încântător. Fiecare scoteam strigăte de mirare și de bucurie.

S-a comandat repaos. Bicicletele, piramide și fiecare admira, în felul lui, această frumoasă vedere. Ajungându-ne din urmă un regiment de artilerie, cari nouă ne făcea cel mai mare rău, căci ne îneca de praf și ne închidea și drumul, am încălecat și în mai puțin de zece minute eram poposiți în grădina din centrul orașului. Bicicletele iar piramide și noi prin oraș după mici târgueli. Erau ceasurile 9 dimineața și pe la 12 era vorba să plecăm înainte, dar ordinul s-a contramandat și am plecat pe la 11, așa că mulți bicicliști au rămas rătăciți prin oraș. Am trecut Oltul pe podul de plute. Prin Izlaz, o aglomerație de trupe nemaivăzută, care mai de care zorea să ajungă mai repede. Unde? Nu știu! Am luat-o și noi la un marș, marș și până la 5 seara, făcând un drum de 80 kilometri. Poposim ruți du osteneală într-un sat Sălișteoara [Siliștioara], la distanța de 2 kilometri de Corabia.

În dreptul satului era făcut și podul de peste Dunăre. Deși osteniți, totuși împinși de curiozitate ne-am dus la Dunăre să vedem podul. Pe vase, înfundat la capătul despre România într-o pădure, așa că toate trupele ce treceau pe pod erau ferite de vederea

inamicului, iar celalt capăt pe pământul Bulgariei, un loc șes, [pe] malul Dunării, departe la vreo 4 kilometri de pod, așa că cu greu ar fi putut să se atace de bulgari. Ne-am scaldat și în Dunăre împreună cu niște mateloți de la pod, toți lipoveni cu bărbi mari și cari știau să înoate mai bine ca rațele. Pe seară ne-am mai repezit și prin Corabia, iar noaptea am petrecut-o în Slătioara [Siliștioara?], poate singura noapte ce o mai dormeam în România.

Joi, 4 iulie

Slăt[i]oara [Siliștioara] – Ghighenski mahala – Staroselț [Stavrăt]⁴⁷. Trecerea Dunărei. Rostul nostru în campanie. Ploaia torențială. Drumuri rele. Belșugul din Bulgaria. Sate românești. Spaima în cantonament. Primul popas pe vatră bulgărească

Ordin pentru trecerea Dunărei. Camarazii de la [Regimentul] 5 Vlașca au fost opriți la Corp să facă de gardă, iar restul Companiei, ordin să formeze „Unitate tactică de luptă”, înainte cu cavaleria. Tot entuziasmul ne pierise. Ofițerii noștri se uitau lung unii la alții. Busuioc o sfeclise. Spunea că o să se învârtască ca șofeur și să nu meargă în lupte. Jidanii din [Regimentele] 6

⁴⁷ Așa cum se poate observa de mai multe ori pe parcursul cărții, există unele neconcordanțe între numele de sate scrise de autor și denumirile reale ale localităților din România și Bulgaria. Pe de altă parte, există neconcordanțe între denumirile folosite de autor în cuprinsul cărții (în cazul de față Starovăt), în titlul capitolului (Staroselț) și în textul propriu-zis (Stavrăt). Aceste neconcordanțe sunt relativ frecvente și sunt cauzate probabil de notițele neatente ale autorului sau de urmărirea traseului urmat pe hărți diferite. Conform reconstituirii traseului urmat de unitatea din care făcea parte autorul, localitatea despre care este vorba pare să fie Stavrăt [Stavertzi, Ставерци], denumire pe care o vom folosi în continuare.

și 21 erau pierduți. De unde credea ca să prostească miliția ca cicliști, acum „achichi șabăț”!!

Dar, în sfârșit, trei cruci și Doamne ajută!

O pornirăm cu ordinul de mai sus, la vale spre Dunăre la pod. Mergem pe lângă pădure până la un mic luminiș, unde vedem scris pe o scândură „La pod”. O luăm prin pădure printre trupe, așteptăm să treacă un regiment ce intrase pe pod înaintea noastră și începem și noi să trecem Dunărea măreață! La intrare, un preot cu mătauzul de busuioc, pe care-l muia din când în când în Dunăre, ne boteza binecuvântându-ne. Își făcea astfel și el ultima datorie către oastea românească, iar noi în ropotul scândurilor de pe pod, cu capul sus, în strigăte de „Ura!”, cu lacrimi în ochi de bucurie, teamă și speranță, părăseam pământul bun al scumpei noastre patrii, poate pentru totdeauna, pentru ca să intrăm în altă țară, plină de boale și mizerie și stăpânită de un popor sălbatec și încăpățânat!

Trecerea Dunării a durat un ceas, de la 8–9 dimineața. Cum am trecut-o, am mers puțin pe o pajiște verde, să așteptăm să se adune toți ai noștri. N-avuserăm însă timpul să luăm seama locului bine, căci începu o ploaie torențială. Tuna, fulgera și trăsnea. Apele curgeau șiroaie. Toate trupele stau ciuciulite, așteptând încetarea ploii, iar noi cu scurtele pelerine de ciclist, prin care de mult intrase umezeala, stam în picioare și ne apucărăm să mâncăm din mână micile provizii cumpărate.

Cu mâncarea este ceva fenomenal la soldat. Toată ziua să fi mâncat și sătul nu erai. Lucrul acesta l-am văzut la mulți și la acest apetit grozav al soldatului român contribuia poate și munca prea mare, dar și părerea de rău a intendentului român, al cărui ideal

era ca soldatul să mănânce cât se poate de puțin, ca astfel să rămâe ceva economii la buzunar...

După un ceas de răpăială, dete D-zeu și stete ploaia. Ne luarăm bicicletele de coarne (ghidon) și începurăm să ne luptăm cu noroiul – prima luptă a noastră în Bulgaria a fost cu noroiul. Ei bine, cu toate spusele că Bulgaria este civilizată, cu șosele etc. acum am constatat că cei ce a spus aceasta au fost niște famfaroni. Să poftească D-lor să meargă pe șoselele din Bulgaria, dar nu noi biciclștii Corpului!! Închipuți-vă un drum de care de la noi. La cea mai mică ploaie se face noroi până la gleznă, cu două-trei pietroaie, dar pietroaie nu jucărie, aruncate la întâmplare pe el, și acest drum poartă în Bulgaria numele de șosea! Cu chiu cu vai, ajungem la un izlaz cu iarbă (țelină), pe unde puteam merge cu bicicleta. Ne curățărăm mașinile și o luarăm la goană. Aveam s-o întindem până la primul popas. Auzisem de la ofițeri că o să poposim la *Ghighenski mahala* [Ghighen, Гиген].

Am trecut printr-o pădure unde într-adevăr am văzut niște lucruri ce mi-au plăcut. Erau niște fânețe admirabile și niște vite așa de frumoase, încât iar îmi îndreptai privirile spre presa europeană (nu mă ating de gazetarii noștri, căci ei spun întotdeauna adevărul!) și constatai iar că a spus minciuni.

Intrasem în Bulgaria cu impresia că este o țară pustie și, când acolo, de la prima vedere, mi-am schimbat părerea. La râul Iskar [Iskar] un pod sfărâmat de bulgari, iar altul alături aruncat la iuțea de pontonierii noștri ne înlesni trecerea. Eșind din această pădure, de o parte și alta izlazuri întinse. Câmpii cultivate, grâul tocmai se secera. Iarăși m-am mirat, crezând că puținele câmpii ale Bulgariei sunt pārloage, din lipsă de brațe. M-am înșelat. Tot ce se cultiva înainte de război era cultivat și

acum. Trecurăm printr-un sat Crușova [probabil Krușovene, Крушовене]. Din iuțeață ne duserăm la o cârciumă, unde un bulgar avea se vede pentru ei sau pentru voinicii noștri (bulgarii la soldat zic voinic) limonadă rece la gheață. Am băut câte una, alții două sticle și am plecat. La eșire s-a făcut o mare învălmășeală, încât în mai puțin de un sfert de ceas nu i-a mai rămas bulgarului nici apă în prăvălie. Îl curățase! Ordin de plecare, iar bulgarul a rămas să se descurce cu Pretorul în urmă. La eșirea din acest sat era vorba să bivuacăm. Facem piramide în dreptul unor bulgăroaice, cari secerau cu niște băieți, iar eu cu sublocotenentul Cucu [și cu] Busuioc, care știa bulgărește, plecarăm spre ele să le întrebăm ce gândesc oare despre venirea armatei românești în Bulgaria. Care credeți că ne-a fost mirarea când auzirăm pe aceste presupuse bulgăroaice vorbind românește.

- Vorbiți românește, bre!, că și noi suntem români!
- Dar de unde sunteți voi?
- De aici, de unde să fim! răspunse ele cu oarecare mândrie.
- Păi de când sunteți voi aci?
- Nu știm. Aici ne-am pomenit!

Pas de mai află straturile și substraturile acestui popor, tu, eruditul istoric, căci ai să te izbești de români pe unde nici n-ai gândi! De la câmpiile Podoliei, dincolo de Nistru, până-n Pind și Valea Timocului. Toate satele de pe Isker până în Brenița [Бреница] sunt pline de români. Probabil fugiți aci de pe vremea fanarioților sau mai dinainte.

În timpul vorbirei noastre vine un automobil cu generalul Averescu, șeful Statului-Major și ne ordonă să cantonăm cu

precauțiune în satul următor. O luăm iar la drum și pe seară ne oprim în satul Stavrăț [Staverți, Ставерци]⁴⁸.

Bulgarii și bulgăroaicele ne priveau de departe speriați, iar noi strânși într-o piață a satului ascultam sfaturile D-lui sublocotenent Cucu, care suna cam astfel:

— Băieți! Băgați de seamă că suntem în țară streină, nu mai e ca la noi acasă, să faci ce vrei, să dormi cum vrei! Nu umblați prin sat, căci se poate întâmpla să fie bulgari ascunși și să vă măcelărească. Nu luați mâncare de la ei, căci poate să fie otrăvită.

— Uite ce s-a întâmplat în războiul franco-german: O companie de soldați germani cantonau la o moară franceză. Stăpâna, căci stăpânul era la rezbél, i-a primit cu multă bunăvoință, s-a arătat chiar cu prea multă bunăvoință față de ofițeri. Către seară s-a făcut că oferă niște vin într-un urcior soldaților, insistând să bea toți, sub cuvânt că e bun. Ofițerii la început n-au vrut să bea; dar femeia ca să-i facă să bea a dat la copiii ei și a băut și ea. Apoi a dat ofițerilor și soldaților. Ce credeți că s-a întâmplat? În urcior era vin amestecat cu otravă. Până la ziuă au fost toți morți. Și iată cum s-a răzbunat o femeie pe germani. Așa și cu noi acum. De unde știm noi? Bulgarii, oricât de bine ni s-ar părea nouă că ne primesc, tot nu poate să le fie cu toată inima. Tot ca și noi! Să fim noi în locul lor și să vie o armată străină la noi în țară, așa e că ne-am uita cam urât la ei? Așa și bulgarii. Feriți-vă! Deseară când vă culcați, puneți planton regulat – fiecare secție – santinele îndoite, arma lângă voi și dormiți încinși cu cartușierele.

Această scurtă cuvântare, precum și felul cum ne-a fost spusă, ne-a înfricoșat puțin și, ce e drept, cea dintâi noapte pe care am

⁴⁸ Vezi nota anterioară.

petrecut-o în Bulgaria a fost foarte zbuciumată pentru noi. În trei case ne îngărmădirăm toți. Trupe de-ale noastre înainte nu mai erau. Te puteai, deci, aștepta peste noapte la orice. Gazda noastră – Bai Petcu, un unchiaș, se căznea să învârtească un caciamac (mămăligă), iar nepoțeeii lui stau speriați într-un colț și se uitau fricoși la noi. Era un tablou curios! Lor le era frică de ce vedeau cu ochii, iar nouă ne era frică de necunoscut... Toată noaptea parcă stam s-aud santinelele strigând: „La arme!” și de-am fi știut că bulgarii nici gând n-au să se arate înaintea noastră, am fi fost mai liniștiți. De aceia e bine „să nu te temi niciodată de un pericol închipuit”. A mâncat Bai Petcu cu nepoțeeii lui nițel caciamac cu puțină sireno (brânză), dar numai ei și cu Dumnezeu știu cum înghițeau. Când cu ochii la mămăligă, când la noi! Cred că le-a mers cu noduri mâncarea din seara aceia. Noi nu prea le dam atenție. Mai mult ne pârjoleam pe lângă foc, ca să ne uscăm echipamentul. Peste noapte vine și Iețu, avocatul care, fie din neputință, fie că nu era bicicleta bună, întotdeauna venea pe urmă. Cum ajunsese și încolăci ca un pui de pisică pe vatra bulgarului și adormi greu de tot. Tot aci și-a pierdut el și ceasu.

În revărsatul zorilor, ne trezim în bocete de bulgăroaice.

— Boje! boje! Bojîsca! Bojîsca! (Doamne, Doamne! Maica Domnului!) și se băteau cu pumnii în cap. Ce se întâmplase? Un batalion de vânători, care era în trecere pe acolo, le luase doi viței ca să-i taie. Ele nu voiau să-i dea și se blestemau. A fost cmetu (primarul), le-a plătit ofițerul juncii și au plecat voinicii cu juncii: iar bulgăroaicele au rămas jelind și ținând în mână banii dați de ofițer!